C/2026/3915

1.9.2026

NEUVOSTON SUOSITUS,

annettu 10 päivänä heinäkuuta 2026,

Bulgarian talous-, sosiaali-, työllisyys-, rakenne- ja finanssipolitiikasta

(C/2026/3915)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/9799 kumoamisesta 29 päivänä huhtikuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1263 ([1]) ja erityisesti sen 3 artiklan 3 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Asetuksessa (EU) 2024/1263 täsmennetään, että talouden ohjausjärjestelmän tavoitteena on edistää tervettä ja kestävää julkista taloutta, kestävää ja osallistavaa kasvua sekä resilienssiä uudistuksilla ja investoinneilla ja ehkäistä liialliset julkisen talouden alijäämät. Asetuksessa säädetään, että neuvosto ja komissio suorittavat talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä monenvälistä valvontaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT', tavoitteiden ja vaatimusten mukaisesti. Eurooppalaiseen ohjausjaksoon sisältyy erityisesti maakohtaisten suositusten laatiminen ja niiden noudattamisen valvonta.

(2) Komissio antoi 25 päivänä marraskuuta 2025 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011 ([2]) perusteella vuodeksi 2026 varoitusmekanismia koskevan kertomuksen, jossa se katsoi, että Bulgaria ei kuulu niihin jäsenvaltioihin, joista tarvitaan perusteellinen tarkastelu. Lisäksi komissio antoi suosituksen euroalueen talouspolitiikkaa koskevaksi neuvoston suositukseksi, suosituksen neuvoston suositukseksi inhimillisestä pääomasta Euroopan unionissa ja ehdotuksen vuoden 2026 yhteiseksi työllisyysraportiksi, jossa analysoidaan työllisyyspolitiikan suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa. Neuvosto hyväksyi suosituksen euroalueen talouspolitiikasta ([3]) 21 päivänä huhtikuuta 2026 ja yhteisen työllisyysraportin ja suosituksen inhimillisestä pääomasta 9 päivänä maaliskuuta 2026.

([1]) EUVL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1176/2011, annettu 16 päivänä marraskuuta 2011, makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta (EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).
([3]) EUVL C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.

(3) Komissio julkaisi 29 päivänä tammikuuta 2025 kilpailukykykompassin. Kyseessä on strateginen kehys, jolla pyritään parantamaan unionin maailmanlaajuista kilpailukykyä seuraavien viiden vuoden aikana. Siinä määritetään kestävän talouskasvun kriittisiksi pilareiksi kolme välttämätöntä muutosta: innovointi, vähähiilistäminen ja kilpailukyky sekä turvallisuus. Kilpailukykykompassi on julkaisemisestaan lähtien ollut eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvän työn johtonuora. Näin varmistetaan, että jäsenvaltioiden talouspolitiikka on EU:n strategisten tavoitteiden mukaista, ja luodaan talouden ohjaamiseen yhtenäinen toimintamalli, jolla edistetään kestävää kasvua, innovointia ja resilienssiä kaikkialla unionissa.

(4) Vuonna 2026 talouspolitiikan eurooppalainen ohjausjakso kehittyy edelleen elpymis- ja palautumistukivälineen ([4]) viimeisen vaiheen täytäntöönpanon myötä. Elpymis- ja palautumissuunnitelmat ovat koheesiopolitiikan rahoituksen ohella olleet olennaisen tärkeitä eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisten politiikkatavoitteiden saavuttamisen kannalta, koska on edellytetty, että suunnitelmilla vastataan tuloksellisesti kaikkiin viime ohjausjaksoilla annetuissa maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin tai merkittävään osaan niistä ja että EU:n koheesiopolitiikan varoin rahoitetuissa ohjelmissa otetaan maakohtaiset suositukset huomioon. Elpymis- ja palautumistukivälineen elinkaaren lähestyessä loppuaan on edelleen olennaisen tärkeää vakiinnuttaa sen puitteissa tuetut ja toteutetut uudistukset ja investoinnit sekä hyödyntää jatkotoimien perustana niistä erityisesti sellaisia, jotka auttavat vastaamaan maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin.

(5) Komissio julkaisi 3 päivänä kesäkuuta 2026 Bulgariaa koskevan maaraportin vuodelta 2026. Siinä arvioidaan Bulgarian edistymistä vuoden 2025 maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja selvitetään, miten Bulgaria on pannut elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöön. Tämän analyysin perusteella maaraportissa määritetään polttavimmat haasteet, joita Bulgarialla on edessään. Maaraportissa arvioidaan myös Bulgarian edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vähentämistä koskevien unionin yleistavoitteiden saavuttamisessa sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin pääsemisessä.

(6) Neuvosto antoi 20 päivänä kesäkuuta 2025 komission arvioinnin pohjalta ja sen suosituksesta suosituksen Bulgarian kansallisen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman hyväksymisestä ([5]). Suunnitelma kattaa vuodet 2025–2028, ja siinä esitetään julkisen talouden sopeutuksen jakautuminen neljälle vuodelle. Neuvosto suositti seuraavia nettomenojen enimmäiskasvuprosentteja: 6,2 prosenttia vuonna 2025, 4,9 prosenttia vuonna 2026, 4,4 prosenttia vuonna 2027 ja 4,0 prosenttia vuonna 2028. Vastaavat kumulatiiviset enimmäiskasvuprosentit perusvuoteen eli vuoteen 2024 verrattuna ovat 6,2 prosenttia vuonna 2025, 11,4 prosenttia vuonna 2026, 16,3 prosenttia vuonna 2027 ja 21 prosenttia vuonna 2028.

(7) Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota ja sen vaikutukset muodostavat Euroopan unionille eksistentiaalisen haasteen. Komissio on kehottanut jäsenvaltioita pyytämään koordinoidusti vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisen kansallisen poikkeuslausekkeen aktivoimista, jotta voidaan tukea unionin pyrkimyksiä lisätä puolustusmenoja nopeasti ja merkittävästi ([6]), ja Eurooppa-neuvosto pani 6 päivänä maaliskuuta 2025 tämän ehdotuksen tyytyväisenä merkille. Neuvosto antoi komission suosituksesta suosituksen, jossa Bulgarialle sallitaan suositetuista nettomenojen enimmäiskasvuprosenteista poikkeaminen ([7]), Bulgarian esitettyä 8 päivänä heinäkuuta 2025 asiaa koskevan pyynnön. Ajanjakso, jona kansallinen poikkeuslauseke on aktivoituna (2025–2028), antaa Bulgarialle mahdollisuuden priorisoida julkisia menoja uudelleen tai lisätä julkisen talouden tuloja niin, että pysyvästi suuremmat puolustusmenot eivät vaaranna julkisen talouden kestävyyttä keskipitkällä aikavälillä.

([4]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Neuvoston suositus, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2025, Bulgarian kansallisen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman hyväksymisestä (EUVL C, C/2025/3700, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3700/oj).

([6]) Komission tiedonanto, Puolustusmenot kasvuun vakaus- ja kasvusopimuksen puitteissa, Bryssel, 19.3.2025 (C(2025) 2000 final).

([7]) Neuvoston suositus, annettu 8 päivänä heinäkuuta 2025, neuvoston Bulgarialle asetuksen (EU) 2024/1263 nojalla asettamista nettomenojen enimmäiskasvuprosenteista poikkeamisen sallimisesta (kansallisen poikkeuslausekkeen aktivointi) (EUVL C, C/2025/3961, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3961/oj).

(8) Bulgaria toimitti 30 päivänä huhtikuuta 2026 vuotuisen edistymisraporttinsa ([8]) vuodelta 2026. Siinä kerrotaan, miten se on edistynyt nettomenojen suositettujen enimmäiskasvuprosenttien noudattamisessa ja sellaisten uudistusten ja investointien toteuttamisessa, joilla vastataan eurooppalaisen ohjausjakson maakohtaisten suositusten yhteydessä määritettyihin keskeisiin haasteisiin. Vuodelta 2026 ei kuitenkaan toimitettu julkista taloutta koskevia tietoja. Vuotuisessa edistymisraportissa otetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/241 ([9]) 27 artiklan mukaisesti huomioon myös Bulgarian puolivuosittainen raportointi edistymisestä elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanossa.

(9) Vuonna 2025 reaalisen BKT:n kasvu oli 3,1 prosenttia ja YKHI-inflaatio 3,5 prosenttia. Komission kevään 2026 talousennusteessa reaalisen BKT:n ennakoidaan kasvavan 2,5 prosenttia vuonna 2026 ja 2,2 prosenttia vuonna 2027 ja YKHI-inflaation ennakoidaan olevan 4,2 prosenttia vuonna 2026 ja 2,6 prosenttia vuonna 2027.

(10) Eurostatin toimittamien tietojen ([10]) perusteella Bulgarian julkisen talouden alijäämä, joka vuonna 2024 oli 3 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvoi 3,5 prosenttiin vuonna 2025. Alijäämän kasvu vuonna 2025 johtuu pääasiassa seuraavien yhteisvaikutuksista: julkisen sektorin palkankorotukset erityisesti puolustus- ja turvallisuusalalla ja sosiaalimenojen kasvu, mukaan lukien eläkkeiden automaattiset indeksitarkistukset, kansallisesti rahoitettujen julkisten investointien ja korkomenojen kasvu sekä Bulgarian Energy Holding -yhtiön investointiavustukset. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan alijäämä suhteessa BKT:hen on ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella 4,1 prosenttia vuonna 2026 ja 4,3 prosenttia vuonna 2027. Alijäämän kasvu vuosina 2026 ja 2027 johtuu pääasiassa julkisen sektorin palkkojen ja sosiaalietuuksien rakenteellisten korotusten jatkamisesta, jonka vastapainoksi ei toteuteta korvaavia toimenpiteitä.

(11) Komission estimaattien perusteella finanssipolitiikan viritys ([11]), johon sisältyvät sekä kansallisin että EU:n varoin rahoitetut menot, oli vuonna 2025 elvyttävä (2,3 % suhteessa BKT:hen). Vuonna 2026 sen ennustetaan olevan elvyttävä (1,0 % suhteessa BKT:hen) ja vuonna 2027 kiristävä (1,6 % suhteessa BKT:hen).

(12) Eurostatin toimittamien tietojen ([12]) perusteella Ranskan julkinen velka, joka vuoden 2024 lopussa oli 23,8 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvoi vuoden 2025 loppuun mennessä 29,9 prosenttiin. Velkasuhteen kasvu vuonna 2025 johtuu pääasiassa Bulgarian Energy Holding -yhtiöön ja Bulgarian kehityspankkiin tehdyistä pääomanlisäyksistä. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan velka suhteessa BKT:hen kasvaa ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella vuoden 2026 loppuun mennessä 32,3 prosenttiin ja vuoden 2027 loppuun mennessä edelleen 35,5 prosenttiin.

(13) Eurostatin tietojen ([13]) perusteella Bulgarian julkiset puolustusmenot suhteessa BKT:hen olivat vuonna 2025 yhteensä 1,9 prosenttia. Komission kevään 2026 talousennusteessa puolustusmenojen ennakoidaan pysyvän vuonna 2026 samalla tasolla. Tämä merkitsee perusvuoteen eli vuoteen 2024 verrattuna 0,6 prosenttiyksikön kasvua suhteessa BKT:hen ([14]).

([8]) Vuonna 2026 toimitetut vuotuiset edistymisraportit ovat saatavilla osoitteessa https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([9]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([10]) Eurostatin Euro-indikaattorit, 22.4.2026.

([11]) Finanssipolitiikan virityksellä mitataan julkisen talouden perusrahoitusaseman vuotuista muutosta. Sillä pyritään arvioimaan sekä kansallisesti rahoitetuista että unionin talousarviosta rahoitetuista finanssipoliittisista toimenpiteistä talouteen aiheutuvaa sysäystä. Finanssipolitiikan viritystä mitataan seuraavien erotuksena: keskipitkän aikavälin potentiaalinen kasvu ja ii) perusmenojen muutos; perusmenoista vähennetään harkinnanvaraiset tulopuolen toimenpiteet, mutta niihin otetaan mukaan elpymis- ja palautumistukivälineen ei-takaisinmaksettavalla tuella (avustuksilla) ja muilla unionin varoilla rahoitettavat menot.

([12]) Eurostatin Euro-indikaattorit, 22.4.2026.

([13]) Eurostat, julkiset menot julkisyhteisöjen tehtäväluokituksen (COFOG) mukaan.

([14]) Naton puolustusmenojen määritelmä eroaa julkisen sektorin tehtäväluokituksen mukaisesta puolustusmenojen määritelmästä. Lisäksi voi esiintyä menojen, erityisesti puolustustarvikkeiden, kirjaamisajankohdasta aiheutuvia eroja, koska Nato-raportoinnissa ei noudateta kirjausajankohtaa koskevia kansantalouden tilinpidon sääntöjä.

(14) Unioniin kohdistuu edelleen energian toimitushäiriöiden ja hintojen voimakkaan epävakauden riskejä, joita maailmanlaajuisiin öljy- ja kaasumarkkinoihin vaikuttavat geopoliittiset jännitteet pahentavat. Vuosien 2022–2023 energiakriisistä saadut kokemukset osoittivat, että laajoista ja kohdentamattomista toimenpiteistä aiheutuu julkiselle taloudelle suuria kustannuksia ja että ne ovat yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti tehottomia. Sodan puhjettua Lähi-idässä helmikuussa 2026 Bulgaria on toteuttanut finanssipoliittisia toimenpiteitä lieventääkseen korkeiden energian hintojen vaikutuksia kotitalouksiin ja yrityksiin ([15]). Näitä toimenpiteitä ovat esimerkiksi pienituloisille ryhmille kohdennettu kuukausittainen tuki kesäkuuhun 2026 asti ja pieniä asutuskeskuksia palveleville henkilöliikenteen harjoittajille kohdennetut tuet vuoden 2026 ajan. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan näiden toimenpiteiden kustannukset julkiselle taloudelle ovat vuonna 2026 alle 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen. Komission estimaattien mukaan siinä tapauksessa, että toimenpiteitä jatkettaisiin vuoden 2026 loppuun, niiden kustannukset julkiselle taloudelle olisivat 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2026.

(15) Komission laskelmien mukaan Bulgarian nettomenot kasvoivat 12,3 prosenttia vuonna 2025. Nettomenojen kasvu vuonna 2025 ylittää suositetun enimmäiskasvuprosentin. Tämä poikkeama on vuositasolla 2,1 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kun otetaan huomioon kansallisen poikkeuslausekkeen sallima puolustusmenojen lisäämiseen liittyvä jousto, nettomenojen kumulatiivinen poikkeama on 1,4 prosenttia suhteessa BKT:hen.

(16) Komission laskelmien perusteella Bulgarian nettomenojen ennakoidaan kasvavan 5,5 prosenttia vuonna 2026 ja 18,5 prosenttia kumulatiivisesti vuosina 2025 ja 2026. Ennakoitu nettomenojen kasvu vuonna 2026 ylittää suositetun enimmäiskasvun. Tämä poikkeama on vuositasolla 0,2 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kun tarkastellaan vuosia 2025 ja 2026 yhdessä, ennakoitu nettomenojen kumulatiivinen kasvu on sekin suositettua enimmäiskasvua suurempi; poikkeama on kumulatiivisesti 2,2 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kun otetaan huomioon kansallisen poikkeuslausekkeen sallima puolustusmenojen lisäämiseen liittyvä jousto, nettomenojen ennakoitu kumulatiivinen poikkeama on 1,6 prosenttia suhteessa BKT:hen, kun tarkastellaan vuosia 2025 ja 2026 yhdessä.

(17) Komissio antoi 3 päivänä kesäkuuta 2026 SEUT 126 artiklan 3 kohdan nojalla laaditun kertomuksen ([16]). Kertomuksessa arvioitiin Bulgarian tilannetta alijäämäkriteerin suhteen. Vuonna 2025 alijäämä oli alle 3 prosenttia suhteessa BKT:hen, kun otetaan huomioon puolustusmenojen kasvu vuodesta 2024 lähtien puolustusmenoja koskevan kansallisen poikkeuslausekkeen nojalla. Komission kevään 2026 talousennusteen perusteella alijäämän ennakoidaan ylittävän vuonna 2026 viitearvon, joka on 3 prosenttia suhteessa BKT:hen, myös kun otetaan huomioon puolustusmenojen kasvu vuodesta 2024 lähtien. Kertomuksessa todettiin, että kun otetaan huomioon kaikki merkitykselliset tekijät, Bulgaria ei noudata alijäämäkriteeriä. Tämän perusteella ja otettuaan huomioon talous- ja rahoituskomitean SEUT-sopimuksen 126 artiklan 4 kohdan mukaisesti antaman lausunnon komissio on ehdottanut liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn aloittamista suosittamalla neuvostolle 126 artiklan 6 kohdan mukaista päätöstä liiallisen alijäämän olemassaolosta, joka johtuu alijäämäkriteerin noudattamatta jättämisestä vuonna 2026. Neuvosto hyväksyi 10 päivänä heinäkuuta 2026 tällaisen päätöksen Bulgarian osalta ([17]) sekä SEUT-sopimuksen 126 artiklan 7 kohdan mukaisen suosituksen ([18]) julkisen talouden liiallisen alijäämän tilanteen lopettamiseksi.

([15]) Tilanne komission kevään 2026 talousennusteen koontipäivänä (4. toukokuuta 2026).

([16]) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 126 artiklan 3 kohdan nojalla laadittu komission kertomus, 3.6.2026, COM (2026) 302 final.

([17]) Neuvoston päätös (EU) 2026/1758, annettu 10 päivänä heinäkuuta 2026, liiallisen alijäämän olemassaolosta Bulgariassa (EUVL L, 2026/1758, 1.9.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2026/1758/oj).

([18]) Neuvoston suositus, annettu 10 päivänä heinäkuuta 2026, julkisen talouden liiallisen alijäämän tilanteen lopettamiseksi Bulgariassa. Kaikki asiakirjat, jotka liittyvät Bulgarian liiallista alijäämää koskevaan menettelyyn, ovat saatavilla osoitteessa https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-governance-framework/stability-and-growth-pact/corrective-arm-excessive-deficit-procedure/excessive-deficit-procedures-overview/Bulgaria_en.

(18) Bulgarialla on edessään kaksi haastetta: sen on samaan aikaan turvattava julkisen taloutensa kestävyys ja parannettava verojärjestelmänsä oikeudenmukaisuutta ja vaikuttavuutta. Bulgarian verojärjestelmän keskeisiin piirteisiin kuuluu kymmenen prosentin kiinteä tuloverokanta, eikä verotettavalla tulolla ole alarajaa, sekä rajoitetut sosiaaliturvamaksut. Yhdessä ne johtavat verotaakan jakautumiseen regressiivisesti siten, että suurituloisten verokiila on hieman pienempi kuin pienituloisten. Julkiset menot ovat viime vuosina kasvaneet erityisesti eläkkeiden ja julkisen sektorin palkkojen osalta. Usein nämä menolisäykset on rahoitettu vakaiden rakenteellisten toimenpiteiden sijaan tapauskohtaisilla tai lyhyen aikavälin toimenpiteillä. Tämä on heikentänyt finanssipolitiikan ennustettavuutta ja lisännyt finanssipoliittisia riskejä, etenkin kun samaan aikaan rakenteelliset menopaineet lisääntyvät. Tulevaisuudessa väestökehityksellä odotetaan olevan hyvin suuri merkitys. Väestön ikääntyminen aiheuttaa jatkuvaa painetta sosiaalimenoihin, erityisesti eläkkeisiin ja terveydenhuoltoon, joihin liittyy myös riittävyyteen liittyviä haasteita. Samaan aikaan kansallisten ja yhteisten puolustusvalmiuksien vahvistamiseen liittyvät lisämenot todennäköisesti lisäävät julkisen talouden kuormitusta entisestään. Ilman toimintapolitiikan muutoksia nämä tekijät vaikeuttavat julkisen talouden kurinalaisuuden noudattamista tulevaisuudessa. Bulgarialla on myös tulopuolella sitkeitä rakenteellisia haasteita. Verotulot (mitattuna osuutena BKT:stä) ovat edelleen huomattavasti alle EU:n keskiarvon, mikä rajoittaa maan kykyä rahoittaa julkisia palveluja ja investointeja. Verotulojen kantamista vaikeuttaa osaltaan myös verorästien suuri määrä. Lisäksi Bulgariassa on arvioiden mukaan yksi Euroopan unionin suurimmista harmaista talouksista, mikä heikentää verosäännösten noudattamista ja rajoittaa maan kykyä kerätä verotuloja.

(19) Paikallis- ja alueviranomaisten, työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien järjestelmällinen, merkityksellinen ja oikea-aikainen osallistuminen on edelleen olennaisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa laaja sitoutuminen unionin rahoitusvälineiden onnistuneeseen täytäntöönpanoon, myös eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä.

(20) Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR), oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF), Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) ja koheesiorahaston tuki kanavoidaan koheesiopolitiikan ohjelmiin. Niiden toteuttaminen on edennyt Bulgariassa hyvin, erityisesti hankkeiden valinnan osalta. On tärkeää tehostaa toimia valittujen hankkeiden nopean toteuttamisen varmistamiseksi ja maksimoida samalla niiden käytännön vaikutus. Samaan aikaan Bulgarian on kuitenkin nopeutettava oikeudenmukaisen siirtymän rahaston täytäntöönpanoa, sillä sen varojen maksaminen päättyy vuoden 2026 lopussa. On olennaisen tärkeää varmistaa, että Bulgarian koheesiopolitiikan rahastojen väliarvioinnissaan yksilöimät uudet investoinnit, erityisesti ne, jotka liittyvät väliarviointiasetuksessa ([19]) määritettyihin viiteen painopisteeseen, toteutuvat nopeasti ja tuloksellisesti.

(21) Bulgarian itäisillä raja-alueilla on lisähaasteita, jotka haittaavat niiden taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen näkymiä, kun nykyiset rakenteelliset haasteet pahenevat. Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan vaikutukset lisäävät turvallisuuspaineita, häiritsevät rajat ylittävää taloudellista toimintaa sekä vähentävät investointien houkuttelevuutta.

(22) Bulgarialla on useita haasteita, jotka liittyvät julkishallinnon ja valtiotasoa alemman tason hallinnon toimivuuteen ja valmiuksiin, julkisten palvelujen digitalisointiin, oikeus- ja korruptiontorjuntakehykseen, julkisiin hankintoihin, sääntelyn laatuun, tutkimuksen ja innovoinnin tasoon, energiajärjestelmän ja teollisuuden hiilestä irtautumiseen, energiaköyhyyteen, liikenteeseen ja yhteyksiin, ilmastokestävyyteen, työvoimapulaan, osaamisvajeeseen, sosiaaliseen osallisuuteen ja terveydenhuoltoon.

([19]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2025/1914, annettu 18 päivänä syyskuuta 2025, asetusten (EU) 2021/1058 ja (EU) 2021/1056 muuttamisesta väliarvioinnin yhteydessä strategisiin haasteisiin vastaamiseksi toteutettavien erityistoimenpiteiden osalta (EUVL L, 2025/1914, 19.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/1914/oj).

(23) Julkishallinnon ongelmana ovat edelleen rajalliset toimintaedellytykset etenkin valtiotasoa alemmalla tasolla, ja vaikuttaa siltä, että kansalaisten ja yritysten odotusten täyttämiseksi tarvitaan lisätoimia. Aikuiskoulutukseen osallistuvien virkamiesten osuus on Bulgariassa pienempi kuin missään muussa jäsenvaltiossa, mikä jarruttaa osaamisen kehittämistä sekä kansallisella että valtiotasoa alemmalla tasolla. Lisäksi kunnilla on edelleen vaikeuksia houkutella ja sitouttaa päteviä asiantuntijoita, joita tarvittaisiin toteuttamaan EU:n rahoittamia aloitteita ja hankkeita, mikä aiheuttaa haasteita EU:n varojen hallinnoinnin kannalta. Myös hallinto- ja suunnitteluprosessien hajanaisuus valtiotasoa alemmalla tasolla rajoittaa osaltaan EU:n rahoittamien hankkeiden tuloksellista hallinnointia ja vaikeuttaa painopisteiden saattamista osaksi laajempaa alueellista strategiaa. Digitaalisia julkisia palveluja on saatavilla aiempaa enemmän, ja yritykset ja kansalaiset käyttävät niitä säännöllisesti, mutta kaikkia digitaalisen hallintoinfrastruktuurin tarjoamia mahdollisuuksia ei ole vielä hyödynnetty hallinnon monimutkaisuuden ja käyttäjäystävällisyyteen liittyvien ongelmien vuoksi. Näiden puutteiden korjaamiseksi on tärkeää ennen kaikkea varmistaa yhteentoimivuus eri hallintotasojen välillä, yksinkertaistaa ja digitalisoida sisäisiä työnkulkuja sekä laajentaa julkisten päästä päähän -verkkopalvelujen tarjoamista. Sääntelyn yksinkertaistamiseksi, sääntelyvälineiden parantamiseksi ja hallinnollisen rasituksen vähentämiseksi toteutetaan parhaillaan toimia, mutta vielä nämä toimet eivät ole tuottaneet konkreettisia tuloksia. Sisämarkkinoiden sääntely- ja hallinnolliset esteet vaikuttavat Euroopan talousalueen sisäiseen tavarakauppaan (mukaan lukien rajat ylittäviin logistiikkaketjuihin) sekä ammattilaispalvelujen tarjoamiseen ja yritysten perustamiseen.

(24) Korruptiotapausten syytteeseenpanon vahvistaminen on edelleen keskeisen tärkeää, jotta pidetään yllä oikeusvaltioperiaatteeseen perustuvaa vakaata ja ennakoitavaa talousympäristöä. Bulgaria ei ole vielä saavuttanut johdonmukaisia ja vankkoja tuloksia korruptiotapausten tutkinnassa ja syytteeseenpanossa, etenkään korkean tason korruptiotapauksissa. Vuonna 2023 käyttöön otettu korruptiontorjuntakomissiota säätelevä oikeuskehys ei taannut kyseisen elimen poliittista riippumattomuutta, ja se kumottiin vuonna 2026 ennen kuin korruptiontorjuntakomissiolle ehdittiin nimittää uusi johto. Bulgaria on toteuttanut joitakin toimia tarkistetun korruptiontorjuntakehyksen osalta ja hyväksynyt uuden lain korruption torjumisesta julkisissa viroissa toimivien henkilöiden keskuudessa. Myös ylimmän tuomarineuvoston (oikeuslaitoksen itsehallintoelimen) riippumattomuus ja toiminnan vaikuttavuus ovat olennaisen tärkeitä sekä tuomioistuinten että syyttäjälaitoksen asianmukaisen toiminnan kannalta etenkin korkean tason korruptiotapauksissa. Ylimmän tuomarineuvoston toimikausi päättyi vuonna 2022, mikä heikentää sen legitimiteettiä ja estää sitä suorittamasta joitakin tehtäviään, kuten nimittämästä uutta valtakunnansyyttäjää. Koska syyttäjälaitoksella on johtava rooli rikosten tutkinnassa, ylimmän tuomarineuvoston toimintaan liittyvien puutteiden korjaaminen voisi tukea myös maassa toteutettavia korruption vastaisia toimia.

(25) Julkisten hankintojen hallinnoinnin ja täytäntöönpanon rakenteelliset puutteet heikentävät edelleen kilpailukykyä. Yhä suurempi osuus jaettujen hankintasopimusten osista myönnetään suoraan, ja yhä useammin menettelyihin osallistuu vain yksi tarjoaja. Myös tuloksettomien tai peruttujen sopimusten määrä on merkittävä. Kaikki tämä vähentää kiinnostusta osallistua hankintamenettelyihin sekä heikentää yritysten luottamusta ja niiden käsitystä hankintamenettelyjen oikeudenmukaisuudesta. Menettelyihin on tehty elpymis- ja palautumissuunnitelman puitteissa joitakin parannuksia, mutta rakenteellisten haasteiden ratkaiseminen edellyttää hallintorakenteiden uudelleentarkastelun jatkamista, vahvempia suojatoimenpiteitä, tiiviimpää yhteistyötä julkisista hankinnoista vastaavien elinten välillä sekä hankintoja toteuttavien virastojen valmiuksien ja asiantuntemuksen lisäämistä. Bulgaria on toteuttanut joitakin toimia tiettyjen sääntelyviranomaisten toimivaltuuksien uusimiseksi, mutta niiden riippumattomuutta koskeviin ongelmakohtiin ei ole puututtu. Resurssien rajallisuus ja epäasianmukainen poliittinen vaikuttaminen heikentävät sääntelyn laatua. Suojatoimenpiteet, joilla on tarkoitus varmistaa sääntelyelinten riippumattomuus markkinatoimijoista, ovat edelleen riittämättömiä erityisesti energiasektorin kaltaisilla aloilla, joilla valtio-omisteisilla yrityksillä on merkittävää vaikutusvaltaa. Oikeuslaitoksen osalta ylimmän tuomarineuvoston tarkastuselimen toimintaan liittyy edelleen kysymyksiä ja poliittisen vaikuttamisen riski on yhä olemassa, sillä tarkastuselimen toimikausi päättyi vuonna 2020 eikä sitä ole uusittu.

(26) Bulgarian tutkimus- ja innovointijärjestelmään kohdistuu edelleen merkittäviä haasteita: julkiset ja yksityiset tutkimus- ja kehitysinvestoinnit ovat selvästi alle EU:n keskiarvon, ja hajanainen institutionaalinen toimintaympäristö heikentää tuloksellisuutta, kuten toimintapolitiikan tukijärjestelyä koskevassa raportissa todettiin. Vaikka hallintokehyksen osalta on edistytty muun muassa hyväksymällä tutkimus- ja innovointilaki ja perustamalla innovointi- ja tutkimusneuvosto, sen täytäntöönpano ei edelleenkään ole johdonmukaista ja selkeää. Myös tutkimusorganisaatioiden ja korkeakoulujen toimeksiannot ovat edelleen epäselviä, ja tutkimustoiminta keskittyy liikaa pääkaupunkiseudulle, mikä kasvattaa alueellisia eroja. Joistakin parannuksista huolimatta tutkimustulosten kaupallistamista vaikeuttavat heikot yhteydet tiedeyhteisön ja yritysten välillä sekä teknologian siirtoon liittyvä ekosysteemi, joka on Bulgariassa vähemmän kehittynyt. Koheesiopolitiikan rahastoista on myönnetty tukea teknologian siirtoa käsittelevän uuden keskuksen luomiseen ja pk-yritysten digitalisaatio paranee vähitellen, mutta innovoinnin vaikutusten vahvistamiseksi tarvitaan lisää julkisia ja yksityisiä tutkimus- ja kehitysinvestointeja, laitosten toimeksiantoja on selkeytettävä ja kaupallistamismekanismeja on vahvistettava.

(27) Sähkön tukkuhinnat Bulgariassa kuuluvat edelleen EU:n korkeimpiin. Vaikka sähköntuotannon riippuvuutta fossiilisista polttoaineista on onnistuttu vähentämään jonkin verran luopumalla asteittain hiilivoimaloita suoraan tukevista sähkönhankintasopimuksista ja julkisen palvelun velvoitteista, Bulgarian sähköjärjestelmä on edelleen riippuvainen näistä voimaloista, joita ilman sähkön kysyntää ei saataisi tyydytettyä. Siinä missä aurinkoenergian tuotantokapasiteetti on kasvanut merkittävästi, samaa ei voi sanoa maa- ja merituulivoiman tuotantokapasiteetista, vaikka Bulgarialla olisi potentiaalia tällä saralla. Akkuvarastointikapasiteetin odotetaan kasvavan merkittävästi, ja jos lisäksi vahvistettaisiin sellaisia jakeluverkkoja, joissa tarvitaan parannuksia, ja lisättäisiin verkkojen kapasiteettia, sähkönjakelun joustavuutta voitaisiin parantaa ja sähköjärjestelmän hiilipäästöjä pienentää. Kysyntäjouston parantamisen myötä kotitalouksien maksamat vähittäishinnat reagoisivat paremmin tukkuhintasignaaleihin, samalla kun älykästä mittausta kehitetään edelleen. Tarjonnan ja kysynnän joustavuus on välttämätöntä, jotta voidaan vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ja irrottaa sähköjärjestelmä hiilestä, mutta samalla se myös mahdollistaa kohtuuhintaisemman sähkön, uusiutuvan sekä vähähiilisen sähkön tuotannon lisäämisen ja verkkojen parantamisen. Bulgarian Energy Holding -yhtiötä (valtion omistama holdingyhtiö), joka hallinnoi Bulgarian valtion omistamia vähähiilisen energiantuotannon alalla (ydinvoima, vesivoima) toimivia yrityksiä, fossiilisiin polttoaineisiin liittyviä omaisuuseriä (hiilivoimala, kivihiilen louhinta ja maakaasuvarat) sekä säänneltyjä omaisuuseriä (siirtoverkonhaltijoita), on uudistettava sen avoimuuden parantamiseksi ja hiilivarojen ristiintukemiseen liittyvien huolenaiheiden hälventämiseksi. Tämä uudistus mahdollistaisi sen, että säännellyt omaisuuserät – erityisesti sähkön siirtoverkonhaltijat – voisivat keskittyä ydinliiketoimintaansa ja tukea siirtymistä pois kivihiilitoiminnasta, mikä vähentäisi riippuvuutta fossiilisista polttoaineista. Bulgarian kaukolämpöjärjestelmät ovat edelleen riippuvaisia maakaasusta ja kivihiilestä.

(28) Siinä missä fossiilisiin polttoaineisiin perustuvan sähköntuotannon tukien vaiheittaisessa lakkauttamisessa on edistytty, vastaaviin kaukolämmitykseen liittyviin tukiin ei ole puututtu eikä asteittaista luopumista niistä ole suunnitteilla ennen vuotta 2030. Fossiilisten polttoaineiden tuet, joilla ei puututa energiaköyhyyteen tai todellisiin energiavarmuuteen liittyviin huolenaiheisiin, jotka haittaavat sähköistämistä tai jotka eivät ole ratkaisevia teollisuuden kilpailukyvyn kannalta, voitaisiin poistaa asteittain. Kaukolämpöä toimittaville sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille maksettavat syöttötariffit pitävät yllä fossiilisiin polttoaineisiin perustuvan lämmöntuotannon taloudellista kannattavuutta ja hidastavat tuotantolaitosten ja verkkojen siirtymistä nykyaikaisiin tehokkuusvaatimuksiin. Näiden tariffien uudistaminen lisäisi julkisen talouden liikkumavaraa, jota voitaisiin suunnata uudelleen kaukolämmityksen hiilestä irrottamiseen ja kohdennettuun tukeen energiaköyhille kotitalouksille.

(29) Energiaköyhyys muodostaa edelleen rakenteellisen haasteen Bulgariassa. Ongelman taustalla on se, ettei saatavilla ole mekanismeja eniten apua tarvitsevien tukemiseksi, minkä seurauksena niiden ihmisten osuus, jotka eivät pysty pitämään kotiaan riittävän lämpimänä, on Bulgariassa huomattavasti EU:n keskiarvoa suurempi. Tukea annetaan tällä hetkellä ennen kaikkea laajojen toimenpiteiden avulla, kuten yleisesti alhaisina pidettävien säänneltyjen sähkön vähittäishintojen ja kaukolämpöä toimittaville sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille maksettavien syöttötariffien muodossa, kun taas kohdennetut tuet eivät vieläkään ole yleistyneet. Tämä on verovarojen tehotonta käyttöä ja jättää kaikkein heikoimmassa asemassa olevat kotitaloudet ilman suojaa, mikä korostaa tarvetta torjua energiaköyhyyttä suunnittelemalla asianmukaisia ja kohdennettuja politiikkatoimia.

(30) Teollisuuden energiatehokkuuden parantamisessa on edistytty vain vähän, mutta teollisten käyttäjien energiankulutuksen vähentäminen on edelleen ratkaisevan tärkeää, sillä Bulgaria on edelleen yksi niistä neljästä unionin jäsenvaltiosta, joissa valmistusteollisuuden energiaintensiteetti on kaikkein korkein. Lisäksi merkittävä osa (45 %; EU:ssa keskimäärin 35 %) teollisuuden kasvihuonekaasupäästöistä on peräisin muista kuin energiaan liittyvistä prosesseista, mikä korostaa tarvetta kattaville vähähiilistämistoimenpiteille, joiden tavoitteena ei ole pelkästään parantaa energiatehokkuutta. Teollisuuden hiilestä irtautumisen nopeuttaminen – erityisesti suuripäästöisillä valmistusteollisuuden aloilla – edistäisi kilpailukykyä ja auttaisi samalla vähentämään riippuvuutta kasvihuonekaasuintensiivisistä resursseista ja energiasta.

(31) Vuonna 2023 liikenne oli edelleen yksi eniten kasvihuonekaasupäästöjä tuottavista aloista Bulgariassa, ja sähköajoneuvojen käyttö on edelleen huomattavasti vähäisempää kuin EU:ssa keskimäärin (vuonna 2024 sähköajoneuvojen osuus oli 0,56 prosenttia). Latausinfrastruktuurin käyttöönotto on edennyt hitaasti – vuoteen 2030 mennessä vaadittavasta sähkölatausinfrastruktuurista on toteutettu alle 15 prosenttia. Puutteellinen joukkoliikenneinfrastruktuuri aiheuttaa yhteyshaasteita erityisesti maan pohjoisosissa. Liikennesektorilla tarvitaan lisätoimia joukkoliikenneinfrastruktuuriin tehtävien investointien vauhdittamiseksi, rautatieinfrastruktuurin nykyaikaistamiseksi, myös ERTMS:n (Euroopan rautatieliikenteen hallintajärjestelmä) sähköistämisen avulla, sekä sähköajoneuvojen latausinfrastruktuurin laajentamiseksi, ja samalla on huolehdittava, että liikenneturvallisuustoimenpiteiden noudattamista valvotaan tehokkaasti ja pohjoisten alueiden sekä rajat ylittäviä yhteyksiä parannetaan saattamalla TEN-T-verkko päätökseen.

(32) Bulgaria on edelleen alttiina kasvaville ilmastoriskeille (erityisesti tulville, kuivuudelle ja vedenpinnan laskulle), jotka aiheuttavat haasteita maan talouden ja yhteiskunnan häiriönsietokyvylle. Ilmastonmuutos on paljastanut merkittäviä haavoittuvuuksia liikenneinfrastruktuurissa. Vesi-infrastruktuurin laatu on edelleen heikko: vesihävikki on erittäin suurta, eikä jätevesien käsittely täytä läheskään EU:n vaatimuksia, mikä viittaa siihen, että vesi- ja jätehuollossa on edelleen puutteita. Kansallinen sopeutumiskehys tarjoaa perustan toimille, mutta sitä ei ole vieläkään pantu johdonmukaisesti täytäntöön hajanaisen ilmastohallinnon ja laajempien institutionaalisten heikkouksien vuoksi (esim. pakolliset ilmastoriskien arvioinnit puuttuvat). Vesi- ja jätehuoltoinfrastruktuurin parantamiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi on toteutettu lisätoimia, osin koheesiopolitiikan tuella. Investointitaso on kuitenkin edelleen alle EU:n keskiarvon, ja luontopohjaisten ratkaisujen käyttöönotto samaten kuin ilmastoriskien varalta vakuuttaminen on pysynyt vähäisenä, mikä rajoittaa resurssien kestävää käyttöä ja heikentää yleistä häiriönsietokykyä, myös meriekosysteemien häiriönsietokykyä.

(33) Koska inhimillisellä pääomalla on ratkaiseva rooli unionin kilpailukyvyn ja strategisen riippumattomuuden parantamisessa, neuvosto suositti vuonna 2026, että jäsenvaltiot toteuttavat toimia, joilla vastataan kiireellisesti inhimilliseen pääomaan liittyviin, kilpailukykyä haittaaviin rakenteellisiin haasteisiin osaamisen ja koulutuksen osa-alueilla. Bulgarialle osoitetuilla vuoden 2026 maakohtaisilla suosituksilla voidaan myötävaikuttaa inhimillistä pääomaa unionissa koskevan neuvoston suosituksen noudattamiseen.

(34) Bulgarian heikot tulokset kansalaisten perustaidoissa paljastavat rakenteellisia haasteita, jotka rajoittavat inhimillisen pääoman kehittämistä ja kilpailukykyä. Noin puolet bulgarialaisista 15-vuotiaista ei yllä perustaidoissa vähimmäistasolle. Tämä osuus on noin kaksinkertainen EU:n keskiarvoon verrattuna. Heikko suoriutuminen johtuu koulujen opetussuunnitelmiin ja opetuksen laatuun liittyvistä haasteista. Osaamislähtöisiä oppijakeskeisiä toimintatapoja hyödynnetään liian vähän, eikä perustaitojen kehittämiseen ja STEM-osaamiseen keskitytä riittävästi. Varhaiskasvatukseen osallistuminen on edelleen vähäistä ja epäyhtenäistä eri alueilla, mikä vähentää varhaista oppimista ja lisää eriarvoisuutta. Tämä koskee erityisesti muita heikommassa asemassa olevia ryhmiä, kuten romanilapsia. Viimeaikaisista toimista huolimatta Bulgarian korkea-asteen koulutuksen alalla on edelleen merkittäviä haasteita huippuosaamisen kehittämisessä erityisesti STEM-aineissa, mikä vaikuttaa tuottavuuteen ja innovointiin. Viimeaikaista toimista huolimatta opetuksen laatua heikentävät edelleen opettajapula erityisesti STEM-aineissa sekä se, ettei ammatillisen kehittymisen mahdollisuuksia ole riittävästi eikä niitä ole kohdennettu eikä työssä suoriutuminen näy palkassa.

(35) Tilanne Bulgarian työmarkkinoilla jatkui vuonna 2025 kireänä. Työllisyysaste nousi 77 prosenttiin eli hieman yli EU:n keskiarvon. Samaan aikaan kokonaistyöllisyysaste laski kolmatta vuotta peräkkäin, mikä heijastelee laajempia väestökehityssuuntauksia, kun taas työttömyysaste pysyi historiallisen alhaisena, 3,5 prosentissa. Nähtävillä oli joitakin merkkejä työvoiman kysynnän heikkenemisestä, mutta siitä huolimatta työvoimapula jatkui edelleen ja työnantajien mukaan uusien työntekijöiden tarve oli yli 230 000 työntekijää. Alueiden välillä on edelleen merkittäviä eroja, sillä parhaimmin ja huonoimmin suoriutuvien alueiden työllisyyserot ovat yli kymmenen prosenttiyksikköä. Ilman työtä, koulutusta tai kurssitusta olevien nuorten (NEET) osuus pysyi edelleen EU:n keskiarvoa suurempana erityisesti vammaisten henkilöiden ja romanien keskuudessa. Myös haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien työmarkkinatulokset poikkeavat edelleen muun väestön vastaavista tuloksista: vammaisten ja vammattomien henkilöiden työllisyysero pysyi suurena, ja romanien työllisyys pysyi viime vuosien merkittävästä edistyksestä huolimatta kansallista keskiarvoa heikompana. Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien romaninuorten osuus oli edelleen peräti 46 prosenttia.

(36) Osaajapula heikentää edelleen kilpailukykyä. Vaikka vähintään perustason digitaaliset taidot omaavien osuus kasvoi vuonna 2025, se oli edelleen huomattavasti alle EU:n keskiarvon. Tämä rajoittaa työmarkkinoiden kehitystä ja mahdollisuuksia käyttää verkkopalveluja ja uhkaa kasvattaa sosiaalisia ja alueellisia eroja. Tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoiden osuus on hieman alle EU:n keskiarvon, ja tekoälyn käyttöönotto yrityksissä oli edelleen vaatimatonta. Siitä huolimatta, että ammatillista koulutusta ollaan parhaillaan uudistamassa ja osallistuminen toisen asteen ammatilliseen koulutukseen on suhteellisen hyvällä tasolla, sitkeät osaamisen kohtaanto-ongelmat heikentävät edelleen työmarkkinatuloksia: ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden työllisyysaste on edelleen EU:n keskiarvoa alhaisempi, eikä valmistuneiden osaaminen vastaa riittävän hyvin työmarkkinoiden tarpeita. Aikuiskoulutuksen osallistumisaste on Bulgariassa edelleen huomattavasti EU:n keskiarvoa alhaisempi, myös työssäkäyvien aikuisten keskuudessa. Näiden haasteiden ratkaiseminen auttaisi myös parantamaan työpaikkojen laatua.

(37) Bulgarialla on edelleen köyhyyden vähentämiseen, eriarvoisuuteen ja sosiaaliseen suojeluun liittyviä rakenteellisia haasteita. Sosiaaliturvajärjestelmää on vahvistettu uudistamalla vähimmäistoimeentulojärjestelmää, ja palkkojen nousu on tukenut kehitystä vahvistamalla kotitalouksien tuloja ja sosiaalivakuutusjärjestelmän rahoituspohjaa. Vähimmäistoimeentulojärjestelmän uudistuksen pitkän aikavälin vaikutuksia sosiaaliturvan riittävyyteen ja kattavuuteen ei ole vielä arvioitu. Köyhyysvaarassa olevien osuus on pienentynyt mutta on edelleen suuri erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien osalta, mikä viittaa siihen, että sosiaaliset tulonsiirrot eivät ole juurikaan auttaneet vähentämään köyhyyttä. Työssä käyvien köyhyysaste laski mutta on edelleen EU:n korkein. Köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste (AROPE-aste) oli erityisen korkea romanien (78,3 %) ja vammaisten henkilöiden (43,8 %) osalta, ja lasten AROPE-aste oli edelleen selvästi EU:n keskiarvoa korkeampi. Sosiaalipalvelujen saavutettavuus ja laatu ovat parantuneet, ja niistä on tullut kohtuuhintaisempia sosiaalipalvelujen laatuun ja kartoitukseen liittyvien kohdennettujen uudistusten ansiosta, ja sosiaalipalvelujen tarjoamisessa on edistytty myös siirtämällä painopistettä laitoshoidosta yhteisöperustaiseen ja kotihoitoon. Sosiaalipalvelujen, erityisesti pitkäaikaishoidon, tarve on kuitenkin edelleen suuri ja palveluihin liittyy yhä haasteita. Nopeasti ikääntyvä yhteiskunta lisää edelleen vanhustenhoidon kysyntää ja pahentaa henkilöstöpulaa ([20]).

(38) Bulgariassa on edelleen merkittäviä esteitä, jotka vaikeuttavat pääsyä terveydenhuoltoon, mikä vaikuttaa kielteisesti elinajanodotteeseen sekä ehkäistävissä ja terveydenhuollon keinoin vältettävissä olevaan kuolleisuuteen. Terveydenhuoltojärjestelmä on edelleen selvästi keskittynyt sairaaloihin, ja avohoitoon, perusterveydenhuoltoon ja sairauksien ennaltaehkäisyyn käytettyjen menojen osuus on hyvin pieni, vaikka samaan aikaan sairaalapaikkojen ja sairaalasta kotiutusten määrät ovat suuria ja sairaalapaikkojen käyttöaste on suhteellisen alhainen ja myös keskimääräinen oleskeluaika sairaaloissa suhteellisen lyhyt. Maksumalli kannustaa ennemmin vakiomuotoiseen sairaalahoitoon kuin yksilöllisten tarpeiden mukaan räätälöityyn hoitoon. Samaan aikaan työvoima ikääntyy ja pula terveydenhuollon ammattilaisista, erityisesti sairaanhoitajista, ja ammattilaisten epätasainen jakautuminen rajoittavat entisestään pääsyä terveydenhuoltoon. Myös suuret asiakkailta perittävät maksut ovat edelleen merkittävä este terveydenhuoltoon pääsylle. Bulgariassa asiakkailta perittävien maksujen osuus terveydenhuollon kokonaismenoista on EU:n suurin, ja myös avohoitoon käytettyjen yksityisten menojen osuus on suuri. Näiden lisäksi terveydenhuoltoon pääsyä vaikeuttaa sähköisten terveyspalvelujen hidas ja epätasainen käyttöönotto potilaiden ja terveydenhuollon ammattilaisten keskuudessa.

([20]) SWD(2026) 122 – Toisen vaiheen maa-analyysi sosiaalisesta lähentymisestä sosiaalisen lähentymisen kehyksen mukaisesti, 2026.

(39) Koska euroalueen jäsenvaltioiden taloudet ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa ja koska ne myötävaikuttavat yhdessä talous- ja rahaliiton toimintaan, neuvosto suositti vuonna 2026, että euroalueen jäsenvaltiot toteuttavat – myös elpymis- ja palautumissuunnitelmiensa kautta – toimia vuonna 2026 annetun, euroalueen talouspolitiikkaa koskevan suosituksen noudattamiseksi. Bulgarialle annettava suositus 1 auttaa noudattamaan ensimmäistä, toista ja kolmatta euroalueen suositusta, suositus 2 auttaa noudattamaan neljättä euroalueen suositusta, suositus 3 auttaa noudattamaan seitsemättä ja yhdeksättä euroalueen suositusta, suositus 4 auttaa noudattamaan seitsemättä euroalueen suositusta ja suositus 5 auttaa noudattamaan viidettä euroalueen suositusta,

SUOSITTAA, että Bulgaria toteuttaa vuosina 2026 ja 2027 toimia, joilla se

1. pitäytyy neuvoston 10 päivänä heinäkuuta 2026 liiallisen alijäämän tilanteen lopettamiseksi suosittamissa nettomenojen enimmäiskasvuprosenteissa, mutta hyödyntää joustoa, joka on neuvoston aktivoiman kansallisen poikkeuslausekkeen nojalla sallittu; lisää yleisiä puolustus- ja turvallisuusmenoja sekä puolustusvalmiutta ja varmistaa samalla velkakestävyyden ja varainkäytön tehokkuuden sekä mukauttaa talousarviota asteittain rakenteellisesti suurempien puolustusmenojen ylläpitämiseksi; varmistaa, että toimenpiteet, joita toteutetaan energian hintojen nousun vaikutusten lieventämiseksi, ovat väliaikaisia, haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien suojelemiseen tai energiaintensiivisten yritysten tarpeisiin kohdennettuja sekä energiansäästökannustimet säilyttäviä ja että niistä julkiselle taloudelle aiheutuvat kustannukset ovat sopusoinnussa EU:n finanssipolitiikan kehyksen puitteissa tehtyjen sitoumusten kanssa; toteuttaa toimenpiteitä harmaan talouden torjumiseksi muun muassa vähentämällä kannustimia ilmoittaa tulot todellista pienemmiksi ja jättää tuloja ilmoittamatta sekä lisää verojärjestelmän oikeudenmukaisuutta ja tulojen tuottamiskapasiteettia; vahvistaa veronkantoa muun muassa parantamalla maksurästien perintää, tukemalla verosäännösten noudattamista ja laajentamalla tulopohjaa;

2. varmistaa elpymis- ja palautumistukivälineen puitteissa toteutettujen uudistusten ja investointien jatkuvuuden; tehostaa toimia koheesiopolitiikan ohjelmien toteuttamiseksi ja tarvittaessa hyödyntää koheesiopolitiikan säännöstön väliarvioinnin yhteydessä sovittuja joustomahdollisuuksia ja varojen uudelleenkohdentamista strategisiin painopisteisiin; vastaa sosioekonomiseen kehitykseen, turvallisuuteen ja siviilivalmiuteen liittyviin ainutlaatuisiin haasteisiin, jotka vaikuttavat erityisesti unionin itäisellä ulkorajalla sijaitseviin alueisiin, myös tarpeeseen investoida kaksikäyttöinfrastruktuuriin.

3. parantaa julkishallinnon toimintaa erityisesti valtiotasoa alemmalla tasolla yksinkertaistamalla sääntelyä ja parantamalla sääntelyvälineitä, virtaviivaistamalla ja digitalisoimalla työnkulkuja ja palveluja, parantamalla yhteentoimivuutta eri hallintotasojen välillä ja kehittämällä edelleen virkamiesten osaamista; parantaa korruption vastaisten toimenpiteiden vaikuttavuutta erityisesti korkean tason korruptiotapauksissa muun muassa vahvistamalla ylimmän tuomarineuvoston riippumattomuutta ja sen toiminnan vaikuttavuutta; parantaa julkisten hankintamenettelyjen laatua ja tuloksellisuutta ja vahvistaa sääntelyviranomaisten riippumattomuutta ja toimintaa; lisää julkisten T&K-investointien vaikutusta ja tuloksellisuutta;

4. jatkaa sähköjärjestelmän irrottamista hiilestä ja vähentää edelleen riippuvuutta fossiilisiin polttoaineisiin perustuvasta sähköntuotannosta muun muassa edistämällä tuulivoimatuotannon käyttöönottoa, mahdollistamalla tarjonnan ja kysynnän joustavoittaminen, parantamalla sähköverkkoinfrastruktuuria jakelutasolla ja uudistamalla energia-alan valtio-omisteisten yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää avoimuuden parantamiseksi; edistää kaukolämpöjärjestelmien nykyaikaistamista poistamalla asteittain fossiilisten polttoaineiden tuet; torjuu energiaköyhyyttä kohdennettujen toimenpiteiden avulla; rohkaisee teollisuutta irtautumaan hiilestä; edistää puhtaan kaupunki-, joukko- ja rautatieliikenteen käyttöönottoa muun muassa vauhdittamalla investointeja tarvittavan infrastruktuurin kehittämiseen ja pohjoisten alueiden yhteyksiin; parantaa ilmastonmuutokseen sopeutumista ja vesiresilienssiä sekä jätehuoltoa;

5. vahvistaa osaamispohjaista oppimista; parantaa edelleen opetuksen laatua opettajien tarveperusteisen koulutuksen avulla; parantaa koulutuksen laatua ja lisää sen työmarkkinarelevanssia ja inklusiivisuutta; parantaa aliedustettujen ryhmien työllisyyttä; parantaa osaamisen hankkimista, mukaan lukien aikuiskoulutusta, kilpailukyvyn parantamiseksi; edistää sosiaalista osallisuutta lisäämällä paremmin integroitujen työllisyys- ja sosiaalipalvelujen sekä yhteisöperustaisen pitkäaikaishoidon saatavuutta ja tarjoamalla vaikuttavampaa vähimmäistoimeentulotukea; parantaa terveydenhuolto-järjestelmän tuloksellisuutta ja pääsyä terveydenhuoltoon muun muassa kohdentamalla sairaalahoidon resursseja uudelleen avohoitoon, vähentämällä asiakkailta perittäviä maksuja sekä puuttumalla terveydenhuollon työvoimapulaan ja työvoiman epätasaiseen jakautumiseen maassa.

Tehty Brysselissä 10 päivänä heinäkuuta 2026.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

S. HARRIS